

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
ROZDZIAŁ I	9
1. Emigracja – jak ją (z)rozumieć	11
1.1. Próba zdefiniowania pojęcia <i>emigracja</i>	12
1.1.1. <i>Emigracja</i> w języku	14
1.1.2. Współczesne znaczenie słowa <i>migracja</i> wśród mieszkańców Berlina	15
1.1.3. Podział polskich emigrantów pod kątem wybranych kryteriów.....	17
1.2. Polacy wyjeżdżający z kraju – dane statystyczne.....	24
1.2.1. Płeć i wiek	25
1.2.2. Poziom wykształcenia.....	26
1.2.3. Miejsce pochodzenia.....	28
1.2.4. Najczęstsze przyczyny migracji z kraju.....	29
1.3. <i>Migracja, emigracja, emigrant a imigrant</i> – rozróżnienie pojęć przyjęte na potrzeby badań	30
2. Berlin – miasto imigrantów	32
2.1. Polacy w stolicy Niemiec na przełomie XX i XXI wieku.....	33
2.1.1. Początki polskiej migracji do Berlina	34
2.1.2. Wielokulturowość stolicy Niemiec – sytuacja powojenna	35
2.1.3. Integracja polskich imigrantów w Berlinie.....	36
2.2. Komunikacja a sukces integracyjny	38
2.2.1. Komunikacja międzykulturowa.....	39
2.2.2. Strategie akulturacji a sukces komunikacji międzykulturowej	40
3. Polak w Niemczech, Niemiec w Polsce – o tożsamości emigranta	42
3.1. Tożsamość a język i kultura.....	43
3.1.1. Kontakt z językiem a sprawność komunikacyjna.....	44
3.1.2. Kultura jako czynnik językotwórczy	45
3.1.3. Bilingwalność a kultura	47
3.1.4. Kultura a tożsamość.....	48
3.2. Poczucie tożsamości na wychodźstwie	49
3.2.1. Polityka imigracyjna Niemiec a Polacy.....	49

3.2.2. Tożsamość a migracja.....	52
4. Narracja a funkcjonowanie jednostki.....	54
4.1. Rola narracji w życiu codziennym	55
4.1.1. Narracja jako metoda	55
4.1.2. Narracja a rzeczywistość.....	57
4.1.3. Narracja źródłem poznania tożsamości	59
4.1.4. Narracja autobiograficzna.....	60
4.2. Społeczne uwarunkowania zachowań narracyjnych	64
4.2.1. Społeczeństwo jako tło procesów narracyjnych.....	65
4.2.2. Język narracji a kreowanie obrazu świata.....	66
4.2.3. Komfort w narracji.....	68
5. Językowy obraz świata – założenia ogólne	70
5.1. Składniki językowego opisu świata.....	72
5.1.1. Zjawiska leksykalne (słownictwo).....	72
5.1.2. Właściwości gramatyczne.....	73
5.1.3. Semantyka.....	75
5.1.4. Składnia i struktura tekstu.....	75
5.2. Tekst autobiograficzny jako realizacja wizji świata.....	76
5.2.1. Potoczność i jej znaczenie dla kreowania wizerunku świata.....	77
5.2.2. Jednostkowa narracja a kształtowanie obrazu siebie i świata	79
6. Język polski za granicami kraju.....	82
6.1. Zmiana funkcji języka	83
6.1.1. Zmiana statusu języka a akulturacja i asymilacja.....	84
6.1.2. Język jako wartość i nośnik etniczności	87
6.1.3. Język polskiej emigracji – <i>polonijny czy polski?</i>	89
ROZDZIAŁ II	95
7. Respondenci – dobór i charakterystyka	97
7.1. Ogólna charakterystyka badanych	98
7.1.1. Płeć i wiek.....	99
7.1.2. Poziom wykształcenia.....	100
7.1.3. Miejsce urodzenia i częstotliwość wizyt w Polsce	101
7.1.4. Język	102

7.1.5. Wykonywany zawód.....	104
7.1.6. Powód migracji	106
7.2. Podział badanych na grupy	107
7.2.1. Grupa pierwsza – migrujący przed akcesją	108
7.2.2. Grupa druga – migrujący po akcesji	110
7.2.3. Grupa trzecia – migrujący w wieku dziecięcym.....	112
8. Organizacja i obszar badań	114
8.1. Czas i miejsce prowadzenia badań	114
8.2. Organizacja i przebieg badań.....	116
9. Materiał badawczy	118
10. Przedmiot badań	121
11. Metodologia a realizacja badań własnych	122
12. Rola badacza w procesie analizy	127
ROZDZIAŁ III.....	129
13. Językowy obraz świata Polaków w Berlinie	131
13.1. Wyróżnienie wartości deklarowanych przez respondentów	131
13.1.1. Migrujący przed akcesją – wartości deklarowane w narracjach	132
13.1.2. Migrujący po akcesji – wartości deklarowane w narracjach	135
13.1.3. Migrujący w wieku dziecięcym – wartości deklarowane w narracjach	139
13.2. Analiza językowego obrazu świata w wyróżnionych polach tematycznych.....	142
13.2.1. Pole tematyczne – POLSKA.....	143
13.2.1.1. Zjawiska leksykalne	143
13.2.1.2. Zagadnienia gramatyczne (fleksja, słowotwórstwo, składnia).....	150
13.2.1.3. Semantyka	155
13.2.1.4. Podsumowanie.....	161
13.2.2. Pole tematyczne – NIEMCY	164
13.2.2.1. Zjawiska leksykalne	165
13.2.2.2. Zagadnienia gramatyczne (fleksja, słowotwórstwo, składnia).....	175
13.2.2.3. Semantyka	184
13.2.2.4. Podsumowanie.....	193
13.2.3. Pole tematyczne – EMIGRACJA	197

13.2.3.1. Zjawiska leksykalne	198
13.2.3.2. Zagadnienia gramatyczne (fleksja, słowotwórstwo, składnia).....	212
13.2.3.3. Semantyka	221
13.2.3.4. Podsumowanie.....	229
14. Tożsamość i jej przejawy w języku respondentów	232
14.1. Tożsamość w narracjach respondentów	234
14.1.1. Językowy obraz <i>domu</i> i <i>ojczyzny</i>	235
14.1.2. Opozycja językowa <i>my-oni</i>	238
14.1.3. Zróżnicowanie użycia nazw <i>imigrant</i> i <i>emigrant</i>	241
14.1.4. Wpływ języka niemieckiego na polszczyznę emigrantów	244
14.2. Tożsamość a język poszczególnych grup respondentów	251
14.2.1. Poczucie tożsamości migrujących przed akcesją	252
14.2.2. Poczucie tożsamości migrujących po akcesji	255
14.2.3. Poczucie tożsamości migrujących w wieku dziecięcym	259
14.3. Podsumowanie	263
WNIOSKI	269
ZAKOŃCZENIE.....	275
SUMMARY	277
BIBLIOGRAFIA.....	281
ANEKS.....	293
Wykaz respondentów z grupy migracji przedakcesyjnej (NS)	293
Wykaz respondentów z grupy migracji poakcesyjnej (NM)	303
Wykaz respondentów z grupy dziecięcej (ND).....	316